

Par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators), pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta otro daļu un Elektronisko sakaru likuma 9.panta otro daļu, savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem elektronisko sakaru komersantiem un galalietotājiem.

Regulators konstatē un secina

1. Elektronisko sakaru likuma 84.panta trešā daļa noteic, ka Regulators nosaka metodiku pietiekamas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanai.
2. Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 15.septembra lēmuma Nr.1/25 “Pietiekamas cenu starpības aprēķināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē” (turpmāk – Metodika) 1.2.apakšpunktā noteikto Regulators atbilstoši Metodikā noteiktajiem pamatprincipiem aprēķina, vai regulētā komersanta¹ vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpība (turpmāk – Cenu starpība) ir pietiekama. Lai Regulators varētu veikt minēto aprēķinu, nepieciešams aprēķināt arī kapitāla atdeves likmi.
3. Proti, saskaņā ar Metodikas 40.punktu Regulators izmanto vidējo svērto kapitāla atdeves likmi, lai aprēķinātu modelētā komersanta² elektronisko sakaru tīkla kapitālizdevumus un lai diskontētu un sadalītu vienreizējos vairumtirdzniecības ieguldījumus un mazumtirdzniecības cenu sastāvdaļas pa gadiem vidējā elektronisko sakaru pakalpojuma līguma ilguma periodā.
4. Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 79.panta pirmo daļu Regulators ir tiesīgs elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piemērot speciālās prasības saistībā ar tarifu regulēšanu un izmaksu attiecināšanu. Savukārt Elektronisko sakaru likuma 84.panta septītā daļa noteic, ka Regulators nosaka izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.
5. Attiecīgi saskaņā ar Regulatora 2022.gada 4.augusta lēmuma Nr.1/7 “Tarifu aprēķināšanas un izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē” 1.3.apakšpunktu un 25.punktu Regulatora aprēķinātā kapitāla atdeves likme tiks piemērota, lai elektronisko sakaru komersants (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū aprēķinātu kapitāla finansēšanas izmaksas, kuras jāiekļauj arī Regulatoram iesniedzamajā ziņojumā par izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas atbilstību izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai.
6. Atbilstoši Metodikas 39.punktam Regulators kapitāla atdeves likmi aprēķina pirmsnodokļu, nominālā izteiksmē saskaņā ar formulu:

¹ Saskaņā ar Metodikas 1.1.apakšpunktu regulētais komersants ir elektronisko sakaru komersants, kuram noteikta būtiska ietekme tirgū un tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība par pietiekamu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpību.

² Saskaņā ar Metodikas 2.7.apakšpunktu modelētais komersants ir Regulatora modelētais elektronisko sakaru komersants, kas nav regulētais komersants, kuram Regulators, izmantojot REO metodi, aprēķina starpību starp modelētā komersanta ieņēmumiem no mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas un saistītajām izmaksām par regulēto vairumtirdzniecības pakalpojumu, lai noteiktu, vai šī starpība sedz modelētā komersanta pakārtotās izmaksas, ieskaitot konkurētspējīgu kapitāla atdevi.

$$WACC = \frac{E}{(E+D)} \times (RFR + \beta_e \times ERP) \times \frac{1}{(1-t)} + \frac{D}{(E+D)} \times (RFR + DP),$$

kur WACC – kapitāla atdeves likme;

$E/(E+D)$ – pašu kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā;

RFR – bezriskā likme;

β_e – pašu kapitāla beta koeficients;

ERP – tirgus riska piemaksa;

t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme;

$D/(E+D)$ – aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā;

DP – aizņemšanās riska piemaksa.

7. Metodikas 39.punkts noteic, ka Regulators, aprēķinot kapitāla atdeves likmi, ievēro Eiropas Elektronisko sakaru regulējošās iestādes (turpmāk – BEREC) publicēto ziņojumu par kapitāla atdeves likmes parametru aprēķiniem (turpmāk – Ziņojums).
8. BEREC 2024.gada Ziņojums publicēts tīmekļvietnē *berec.europa.eu* 2024.gada 12.jūnijā.³
9. Atbilstoši Ziņojuma 2.tabulā “Valstu ekonomiskie faktori un bezriskā likmes” publicētajam Latvijā piemērojamā bezriskā likme (RFR) ir 1,40%.
10. Aizņemšanās riska piemaksu BEREC rekomendē izvēlēties no Ziņojuma 4.tabulas “Aizņemšanās riska piemaksa un aizņemtā kapitāla atdeves likme” kā aprēķināto aizņemšanās riska piemaksu atbilstošam salīdzināmajam komersantam. Tomēr, ņemot vērā, ka kapitāla atdeves likme tiek aprēķināta elektronisko sakaru nozarei kopumā, nevis konkrētam komersantam, Regulatora ieskatā, ir pamatoti izmantot visu izlasē iekļauto komersantu aritmētisko vidējo aizņemšanās riska piemaksu. Tādējādi, izmantojot Ziņojuma 4.tabulā publicēto informāciju, aizņemšanās riska piemaksa (DP) ir 121 bāzes punkti jeb, izsakot procentos, 1,21%.
11. Pašu kapitāla beta koeficientu BEREC rekomendē izvēlēties no Ziņojuma 6.tabulas “BEREC salīdzināmo komersantu grupa – pašu kapitāla beta, aizņemtā kapitāla īpatsvars, aktīvu beta” kā atbilstoša salīdzināmā komersanta aprēķināto beta koeficientu. Ņemot vērā, ka kapitāla atdeves likme tiek aprēķināta elektronisko sakaru nozarei kopumā, nevis konkrētam komersantam, Regulatora ieskatā, ir pamatoti izmantot visu izlasē iekļauto komersantu beta koeficientu vidējo vērtību. Lai iegūtu korekti aprēķinātu pašu kapitāla beta koeficienta vērtību, tiek izmantota aritmētiskā vidējā aktīvu beta koeficienta vērtība, pārreķinot to pašu kapitāla beta koeficientā ar pārveidotu Ziņojuma 5.3.sadaļā publicētu formulu:

$$\beta_e = \frac{\beta_a}{(1-g)} - \beta_d \times \frac{D}{E},$$
 kur β_a – aktīvu beta koeficients;
 g – aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā (attiecīgi $g = D/(E+D)$);
 β_d – aizņemšanās beta koeficients;
 D/E – aizņemtā un pašu kapitāla attiecība.
12. Atbilstoši Ziņojuma 6.tabulā publicētajai informācijai salīdzināmo komersantu grupas aritmētiskais vidējais aktīvu beta koeficients (β_a) ir 0,36.

³ <https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-on-wacc-parameter-calculations-according-to-the-european-commissions-wacc-notice-of-6th-november-2019-wacc-parameters-report-2024>.

13. Atbilstoši Ziņojuma 6.tabulā publicētajai informācijai salīdzināmo komersantu grupas aritmētiskais vidējais aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā ($D/(E+D)$) ir 46,66%. Attiecīgi pašu kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā ($E/(E+D)$) ir 53,34%.
14. Atbilstoši Ziņojuma 5.3.sadaļā norādītajam aizņemšanās beta koeficienta (β_d) vērtība ir 0,1.
15. Aizņemtā un pašu kapitāla attiecība ir aprēķināma, dalot aizņemtā kapitāla īpatsvaru kopējā kapitālā ar pašu kapitāla īpatsvaru kopējā kapitālā. Izmantojot šā lēmuma 13.punktā norādītās skaitliskās vērtības, aizņemtā un pašu kapitāla attiecība (D/E) ir 0,87.
16. Izmantojot šā lēmuma 12., 13., 14. un 15.punktā norādītās skaitliskās vērtības un 11.punktā norādīto formulu, vidējais elektronisko sakaru nozares pašu kapitāla beta koeficients (β_e) ir 0,59.
17. Par tirgus riska piemaksu Ziņojumā norādīts, ka kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā izmantojama Eiropas Savienības (turpmāk – ES) aritmētiskā vidējā tirgus riska piemaksa. Eiropas Komisijas paziņojuma par kapitāla cenas aprēķināšanu mantotajai infrastruktūrai saistībā ar valstu paziņojumu ES elektronisko sakaru nozarē pārskatīšanu, ko veic Komisija⁴ (turpmāk – Paziņojums) 38.punktā Eiropas Komisija norāda, ka ES mēroga tirgus riska piemaksa atbilst empīriskajiem pierādījumiem par to, ka finanšu tirgi ES kļūst aizvien integrētāki, un tāpēc valstu tirgus riska piemaksas konverģē, līdz ar to ir piemēroti izmantot vienotu ES mēroga tirgus riska piemaksu. Atbilstoši Ziņojuma 10.tabulā “ES tirgus riska piemaksa (ģeometriskais un aritmētiskais vidējais)/ES/Eiropas Ekonomiskās zonas tirgus riska piemaksa (ģeometriskais un aritmētiskais vidējais)” publicētajai informācijai tirgus riska piemaksa (ERP) ir 5,95%.
18. Par uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi Ziņojuma 7.2.sadaļā norādīts, ka izmantojama attiecīgās dalībvalsts uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes vērtība. Saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3.panta pirmo daļu uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (t) ir 20%.
19. Izmantojot šā lēmuma 9., 10., 13., 16., 17. un 18.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 39.punktu aprēķinātā vidējās svērtās kapitāla atdeves likmes elektronisko sakaru nozarē vērtība ir 4,49%.
20. *Lai iepazīstinātu elektronisko sakaru nozares komersantus un citus interesentus ar sagatavoto lēmuma projektu, kā arī dotu iespēju izteikt viedokli, Regulatora sagatavotais lēmuma projekts tika publicēts Regulatora tīmekļvietnē ...*
21. Šobrīd spēkā ir Regulatora 2023.gada 10.augusta lēmums Nr.86 “Par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē”.
22. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu.
23. Ņemot vērā, ka normatīvajos aktos nav noteikts imperatīvs termiņš jauna lēmuma par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē pieņemšanai, bet atbilstoši Eiropas Komisijas 2019.gada 6.novembra paziņojumam par kapitāla cenas aprēķināšanu mantotajai infrastruktūrai saistībā ar valstu paziņojumu ES elektronisko sakaru nozarē pārskatīšanu, ko veic Komisija⁵, kapitāla atdeves likmi tiek rekomendēts pārskatīt vismaz

⁴ Eiropas Komisijas paziņojums par kapitāla cenas aprēķināšanu mantotajai infrastruktūrai saistībā ar valstu paziņojumu ES elektronisko sakaru nozarē pārskatīšanu, ko veic Komisija (Dokuments attiecas uz EEZ) (2019/C 375/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC1106\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC1106(01)).

⁵ Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52019XC1106\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52019XC1106(01)).

reizi gadā, lai ņemtu vērā jaunākos ekonomiskos apstākļus⁶, tad lēmuma lemjošajā daļā nosakāms, ka kapitāla atdeves likme tiek piemērota, aprēķinot kapitāla finansēšanas izmaksas par 2024.gadu un turpmāk, līdz jauna lēmuma par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē pieņemšanai.

Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 15.septembra lēmuma Nr.1/25 "Pietiekamas cenu starpības aprēķināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē" 39.punktu, pamatojoties uz likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.pantu, 5.pantu, 9.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, Elektronisko sakaru likuma 9.panta otro daļu, 84.panta trešo un septīto daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 55.panta 2.punktu un 63.panta pirmās daļas 1.punktu,

padome nolemj:

1. noteikt kapitāla atdeves likmi nominālā izteiksmē elektronisko sakaru nozarē 4,49%;
2. noteikt, ka šā lēmuma lemjošās daļas 1.punktā noteiktā kapitāla atdeves likme tiek piemērota, aprēķinot kapitāla finansēšanas izmaksas par 2024.gadu un turpmāk, līdz jauna lēmuma par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē pieņemšanai.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.

⁶ Minētais attiecas uz likmes pārskatīšanas rekomendācijām, bet nenozīmē, ka vienmēr pārskatīšanas rezultātā tiks pieņemts jauns lēmums, jo pastāv iespēja, ka likmes izmaiņas var būt nenozīmīgas.